

AM-podcast: Jakso 19: Miksi Norja voittaa aina?

Mika: *Lähtölaskenta otetaan tänään norjaksi. En, tu, tre – for turen!*

Matti: Vieressäni istuu professori Maliranta, joka tunnettiin ennen huippulahjakkaana murtomaahiihtäjänä. En mene nyt siihen olisiko varhaisempi interventio ollut paikallaan. Hyväksytään nyt vaan se, että murtomaahiihto on olemassa.

Mika: Murtomaahiihdon suosio on hypähtänyt ja suksien kysyntään tuli positiivinen kysyntäshokki. Kaikkea se korona saakin aikaa. Itse olen aika lailla jättänyt ladut uusille, innokkaille hiihtäjille

Matti: Kilpaurheilun on perimiltään suuri mysteeri. Kansakunnat mittaavat sen avulla keskinäistä paremmuuttaan ja pitävät yllä kansallistunnetta. Jos tätä kantin pituutta täytyy mittailla, miksei ole shakin EM-kisoja? Eikö se olisi parempi mittari kuin maitohapon sieto Karpalon nousussa?

Mika: Shakkifanit ovat oma joukkonsa. Tunnen useita, jotka eivät seuraa muuta urheilua kuin shakkia. Shakissakin on ilmennyt kysyntäshokki, joka taisi saada alkunsa Netflixin sarjasta *Musta kuningatar*. Osaatko pelata? Otetaanko matsi? Tehdäänkö siitä podcast-lähetys?

Matti: Juu. Juu. Ei. Seurasimme juuri hiihdon MM-kisoja ja kohta on luvassa jalkapallon EM-kisat (jos korona suo). Mutta olihan se hiihdossa ihan naurettavaa, miten ylivoimaisia norjalaiset olivat.

Mika: Kestävyyssurheilussa menestys on neljän tekijän summa: geenit, harjoittelu ja urheilulääketiede. Olisikohan Norjalla kaikki kolme osatekijää kunnossa?

Matti: Kyllä vaan, mutta mikä muu vaikuttaa kansakunnan urheilumenestykseen kuin geenit tai kilometrit. Siis: Miksi turskanpurijat voittavat aina ja me niin harvoin?

Mika: Joo, ja tämä ei ole vain terapiaa siitä, mitä tapahtui viidenkymppien kisassa livo Niskasen pitovoitelulle. Paneudumme kilpailukyvyyn perimmäisiin syihin ja selitämme miksi espanjalainen painaa ylämäessä ohi.

Matti: Hyvät kuulijat, tämä on A/M, podcastien Johannes Hösflot Kläbo.

Mika: Mutta sehän just diskattiin viidelläkymppillä kiilaamisen takia.

Matti: Totta. No, sitten olemme talouspolitiikan livo Niskanen, ja vaadimme kuuluvasti selkeyttä talouspolitiikan valintoihin. *”Sanokaa nyt! Ykkönen vai kakkonen!”*

VÄLISOITTO / PROLOGI

Matti: Mutta ensin pari sanaa aiheesta, joka on kuin joulupukki. Se tuo paljon hyvää, mutta on muuten vähän arvoituksellinen olento.

Mika: Luulen, että puhut omistajuudesta.

Matti: Niin puhun. Uutiset kertoivat, että Aalto-yliopistoon perustetaan omistajuuden professuuri. Se ”vahvistaa suomalaista omistajaosaamista”. Suomalaiset säätiöt ja elinkeinoelämän edustajat (yksittäiset yritykset) ovat keränneet tarkoitusta varten rahaa ja lahjoittavat professuurin yliopistolle. Kuulostaa periaatteessa hyvältä, mutta vähän tämä asia vaivaa minua kuitenkin. Mika, mitä on ”omistajaosaaminen”?

Mika: Taloustieteen malleissa tyypillisesti oletetaan, että yritykset pyrkivät maksimoimaan voittoa. Mutta yrityksellähän ei ole tahtoa vaan vapaa tahto on ihmisillä. Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa yritystä omistajien etu huomioiden. Hänet on palkattu siihen tehtävään. Mutta hän voi joskus olla kyvytön tai haluton toimimaan omistajien edun mukaan. Osaava omistaja tietää miten rekrytoidaan hyvä toimitusjohtaja ja miten häntä kannustetaan toimimaan omistajien eduksi.

Matti: tätähän kutsutaan toisinaan johtamiseksi. No, omistajuudessa on kysymys esimerkiksi investoinneista, kasvusta, johtamisen laadusta, voitonjaosta, verotuksesta ja siitä, mitkä asiat näihin vaikuttavat. Eikö tämä nyt ole ihan perustaloustiedettä? Miksei siis taloustieteen professuuri riitä?

Mika: Pitäisi riittää.

Matti: Kun tällainen professuuri lahjoitetaan, siihen liittyy varmaan ajatuksia joistain tulevaisuuden hyödyistä. "Vahvistetaan kotimaista omistusta" jne. Mieleen hiipii ajatus, että pitääkö omistajuuden professorin suhtautua taloustieteeseen jotenkin valikoivasti? Pyydän jo tässä vaiheessa Aalto-yliopistolta malttia. Kysyn niitä kysymyksiä, joita oppimattomalle helposti mieleen tulee.

Mika: Omistaminen, omistajaohjaus ja sellaiset kysymykset ovat tärkeitä taloustieteessä. Kun ajatellaan tätä kysymystä isosti, niin tästä aiheesta on tullut Suomeenkin yksi taloustieteen Nobel.

Matti: Tarkoitat Bengt Holmströmiä ja kannusteita?

Mika: Juu.

Matti: Mitäs meidän on tässä kohdassa ajateltava etujärjestöekonomisteista ja vastaavista? Omistajuuden asialla hekin.

Mika: Katsotaan kellosta aikaa milloin joku keksii ehdottaa että perustetaan lobbauksen tai etujärjestöjen professuuri. Ai niin, sullahan on työelämän professuuri. Sä voisit alkaa pohtia ammattijärjestöjen merkitystä talouskasvulle?

Matti: Omistajuuden professorin tarkoitus on tuottaa yhteiskunnallista keskustelua ja tietoa päätöksenteon tueksi. No, sitäähän mekin tehtiin aikanaan Etlä/Evassa. Olenko vain farisealainen?

Mika: Kuulut ajattelussasi samaan kirkkoon kanssani. Etlässä määriteltiin tutkimusaiheita aika laveasti ja tutkijat tutkivat kysymyksiä sangen itsenäisesti. Etlään kuuluvan Etlätieto Oy:n entinen toimitusjohtaja Pekka Ylä-Anttila totesi usein, että heiltä voi tilata tutkimuksia, mutta ei tuloksia.

Matti: Oletetaan huvin vuoksi, että uusi omistajuuden professori tutkii jotain kiinnostavaa asiaa, sanokaamme yritysten johtamiskäytäntöjä. Hän havaitsee, että ylikansallisissa yrityksissä käytännöt ovat selvästi parempia kuin kotimaisissa. Onko hänellä ns. ronttia julkaista näyttävästi tämä tulos, joka puhuu kotimaista omistajuutta vastaan?

Mika: Integriteetti, eli riippumattomuus ja lahjomattomuus, on akateemiselle tutkimukselle pyhä asia. Professori on pappi, jonka tehtäviin kuuluu sen varjelu. Hän ei voi myöskään antaa synninpäästöjä, jos rikkomuksia on tehty, vaan hänen tehtävänsä on korjata mahdollisia virheitä.

Matti: Minä omistan muutamia hikisiä osakkeita. Tai osakkeet ovat sinänsä ihan raikkaita, mutta määrä on vähäinen. Mitä hyvää omistajuuden professorin synnyttämä yhteiskunnallinen keskustelu voi tuoda mun osakkeitten arvonmuodostukseen?

Mika: Osakkaiden arvo pitäisi heijastaa yrityksen tulevia tuotto-odotuksia. Jos yhteiskunnallinen keskustelu johtaa parempaan talouspolitiikkaan ja tätä kautta vahvempaan talouskasvuun, niin se voisi teoriassa näkyä osakkeiden tuotossa. En ole katsonut pörssikursseja tarkkaan enkä tiedä, miten pörssi reagoi ilmoitukseen omistajuuden professuurin perustamisesta.

Matti: Ajattelitko muuten laittaa kuponkia sisään omistajuuden professoriksi? Mun mielestä kotimaisen professoriuden määrää pitäisi kasvattaa.

Mika: Ehkä pitäisi, ehkä ei. *Sanoinko nyt liian jyrkästi?*

VÄLISOITTO / UUTISET

Matti: Business Finland tiedottaa, että sen yritysasiakkaiden kokonaisvienti kasvoi viime vuonna yhden prosentin samaan aikaan, kun kaikkien PK-yritysten vienti laski. Ei siis suurta kasvua, mutta kasvua kaikki tyynni. Miten tämä voidaan selittää? Onko kasvu BF:n ansiota vai onko Business Finlandilla liian hyviä yrityksiä asiakkaina?

Mika: Tämä on klassinen päättely- ja tulkintaongelma. Mietitään vaikka sitä, onko X:n ja Y:n välillä on yhteys. Johtuuko Y X:stä vai X Y:stä, vai onko joku Z, joka vaikuttaa sekä X:ään että Y:hyn siten, että X:n ja Y:n välille syntyy korrelaatio?

Matti: No, onko tämä nyt X, Y vai Z? Mikä tämän korrelaation aiheuttaa?

Mika: Jos voidaan osoittaa, että vientimenestys johtuu BF:stä, niin se voi olla peruste lisätä BF:lle varoja viennin edistämiseen. Toisaalta voi olla, että BF on pystynyt lisäämään *juuri näiden* yritysten vientiä, mutta ei olisi välttämättä pystynyt lisäämään muiden yritysten tukea.

Ja on mahdollista että toiminnasta on aiheutunut negatiivisia seurauksia joillekin muille yrityksille. Eli on tuotettu hyötyä sekä haittoja – ja sitten on taas vaikea puntaroinnin paikka.

Matti: Eli esimerkiksi niin, että kun yritys A on saanut tukea BF:ltä niin yritys B kärsii tästä suhteellisesti kun A:n olosuhteet paranevat?

Mika: On se mahdollista. Yritykset kilpailevat markkinoilla keskenään ja kun valtiovalta kumartaa yhteen suuntaan niin se saattaa pyllistää toiseen. Silloin kilpailu vääristyy ja markkinat eivät hengitä vapaasti. Taas tarvitaan ekonomisteja tutkimaan syitä ja seurauksia.

Matti: Kuinka ollakaan.

VÄLISOITTO / TEEMA

Matti: Mutta sitten meidän on nostettava pöydälle kipeä asia, jonka nimi on Norja. Suomen kokoinen kansa, joka on sietämättömän urheilullista ja menestyvää.

Hiihdossa norjalaiset ovat vuodesta toiseen täysin ylivoimaisia. (Vrt: Kuva MM-kisojen maalialueelta, jossa aikoja sitten maaliin tullut Therese Johaug kävelee muina muikkuina ja muut maaliin tulleet makaavat maassa kuin tykistökeskityksen jäljiltä).

Mika: Joo tai nämä Ingebrigtsenin veljekset, jotka juoksee kaameita aikoja keskipitkillä matkoilla. Ne muuten sanoivat, että eivät lähde Tokion olympialaisiin ilman länsimaista koronarokotusta, mutta eivät lähde myöskään etuilemaan jonossa. Jos piikki ei siis tule ajoissa, he jäävät kotiin. Kaunista ja arvostettavaa periaatteellisuutta!

Matti: Kovia poikia, todella! Eikä siinä kaikki. Shakin nykyinen maailmanmestari Magnus Carlsen on kotoisin... arvaatko jo mistä?

Mika: On norjalainen. Shakkietokone on muuten analysoinut Magnusin ja muiden aikaisempien mestarien kaikki pelit ja totesi, että Magnus on kaikkien aikojen paras shakinpelaaja.

Matti: Entäs kuka voitti eniten e-urheilun palkintorahoja viime vuonna, noin 510 000 dollaria?

Mika: No? Joku norjalainen.

Matti: Kyllä. Tosin se oli tämä sama Magnus Carlsen, taiteilijanimellä Dr. Nykterstein. Peli oli tietenkin *Chess 24*. Sietämätön tyyppi tämä Carlsen, fiksu ja rikastunut omalla fiksuudellaan.

Mika: Hän oli jossain vaiheessa ykkösenä Fantasy Premier League -pelissä -- 7 miljoonan pelaajan joukossa. Fantasiaurheilu on peli, jossa pelaajat rakentavat kuvitteellisia jalkapallojoukkueita oikeiden joukkueiden pelaajista. Suomalainen ekonomisti Marko Terviö on muuten myös pärjännyt tuossa mainiosti. Palaamme häneen kohta...

Matti: Nämä havainnot voidaan tietysti kaikki kuitata sillä, että emme ole katsoneet riittävän laajasti ja monipuolisesti. Toimittaja Simon Kuper ja ekonomisti Stefan Szymanski laskivat mainiossa kirjassaan *Soccernomics* maailman menestyneimmät urheilukansakunnat. Monimutkainen laskelma enkä mene yksityiskohtiin, siinä oli olympialaisia, MM-kisoja, pyöräilyä, tennistä, rugbya ja ties mitä.

Mika: Ja voittaja oli?

Matti: No, Amerikkahan sen voitti ja odotetusti isot maat kuten Venäjä ja Iso-Britannia ja Saksa olivat kärjessä. Mutta piskuinen Norja oli kahdeksas (kova veto!), ja Suomea ei tietenkään näy mailla eikä halmeilla.

Mika: Tämä tieto täyttää kestävyysurheilijan sydämen surulla.

Matti: Mutta asiaan, Hakkila, asiaan. Mistä nämä erot kilpailukyvyssä ovat peräisin? Ja onko urheilu oma juttunsa vai onko tässä jotain yleispätevämpää, joka selittäisi vaikkapa talouden menestystä.

Mika: Norjassahan on myös sangen korkea veroaste, mutta selvästikään se ei ole tappanut kaikkea aloitteellisuutta ja ponnistelua. Näyttää siltä, että julkisia varoja on sijoitettu vastuullisesti yhteiskunnallisesti tuottoisiin kohteisiin – jos urheilumenestystä voidaan ajatella yhteiskunnallisena tuottona.

Matti: Missä määrin ekonomistit ovat kiinnostuneita urheilusta? Urheilun taloustiedekin on kai olemassa, vai mitä?

Mika: On kyllä. Äsken mainitsemani Marko Terviö, joka on yksi Suomen parhaista ekonomisteista, julkaisi vuonna 2006 artikkelin arvostetussa taloustieteellisessä aikakauskirjassa, joka käsitteli pelaajien siirtokorvauksia ja palaajakehitystä.

Matti: Juu, jäi mieleen, paperin kommentaattoreina oli iso joukko taloustieteen isoja nimiä. Mutta muuten Terviöllä ei ollut urheilun taloustieteestä hyvää sanottavaa.

Mika: No ei. Marko sanoi, että on kaksi aihepiiriä, joista tehtyjä tutkimuksia hän ei suostu enää ohjaamaan. Toinen ovat maatason poikkileikkausaineistoja koskevat tutkimukset, ja toinen on urheilu. Hän lähetti meille sähköpostia ja siinä hän sanoo näin:

”Urheilun taloustiede on magneetti tutkijoille ja opiskelijoille, jotka ovat menettäneet kiinnostuksensa taloustieteeseen ja yrittävät vääntää tutkimusta vaikka olisivat mieluummin penkkiurheilemassa. Alan tutkimusten keskimääräinen taso on hyvin alhainen.”

Matti: Jaahah. Yritetään me nyt hiukan nostaa tätä keskimääräistä tasoa. Taloustieteen ja valtio-opin rajapinnassa liikkuu useita selityksiä, miksi jotkut pärjäävät muita paremmin. Ensimmäinen nopea selitys on se, että isot maat pärjäävät paremmin kuin pienet, koska niissä on enemmän pohjaa lahjakkuudelle.

Mika: Näin varmasti, mutta vastakysymyksenä voisi kysyä, miksi vaikkapa miljardin ihmisen Intia on niin huono urheilussa? Indonesia samoin: sulkapallo on siellä kova juttu, mutta väkeä on 270 miljoonaa eikä oikein näkyvää tulosta tule. Tai Pakistan, yli 200 miljoonaa ihmistä ja sama juttu. Sulkapallossa tosin kovia hekin.

Matti: Mutta väkirikkaista maista Kiina pärjää, Venäjä pärjää, Amerikka pärjää. Ratkaisematon. Entäs sitten vauraus selittävänä tekijänä? Nopeasti ajatellen tämän pitäisi olla helppo rasti, koska vauraissa maissa harjoitteluolosuhteet ovat paremmat. On hallit ja ammattivalmentajat ja urheilujuomat ja systeemit.

Mika: Toisaalta köyhemmissä maissa urheilun merkitys sosiaalisen nousun välikappaleena voi olla isompi. Brasilia ei ole maailman vauraimpia maita, mutta pärjää urheilussa loistavasti. Köyhät afrikkalaiset maat pärjäävät yleensä hyvin niissä lajeissa, mihin niillä on mahdollisuuksia panostaa.

Matti: Ei siis ratkaise vaurauskaan asiaa. Sitten selitys numero kolme. Pitkässä juoksussa demokraatit pärjäävät paremmin. *(Olipas muuten kielikuva. Monet menestyneet juoksumaat eivät ole kovin kiitettäviä demokratioita.)*

Mika: Siitä oli hankala löytää pätevää analyysia, siis nimenomaan urheilun ja demokratian suhteesta. Taloudesta löytyy kyllä. Tuleva talousnobelisti Daron Acemoglu teki kollegojensa kanssa artikkelin, jolla on napakka ja kuvaava otsikko *Democracy Does Cause Growth*, ”demokratia toden totta luo kasvua”. Siinä on käytetty ekonometrisiä keinoja, joiden avulla pystytään osoittamaan, että kyse on nimenomaan kausaalisuhteesta eli syy-seuraussuhteesta.

Matti: Toisin sanoen on pystytty eristämään tai puhdistamaan se vaikutus, että vaurastumisen myötä voi syntyä painetta siirtyä demokratiaan?

Mika: Juuri näin.

Matti: Eteenpäin, sanoi Niskanen nuoskalumessa. Entäs koulutus? Selittääkö se jotain?

Mika: Kysymys oli varmaan retorinen?

Matti: Ei ollut. Miten niin? Väitänkö, että viidenkymppin hiihto sujuu tohtorismieheltä paremmin kuin maisterilta?

Mika: Kestävyydurheilussa on jo kauan sitten ohitettu se tilanne, että kilpailussa pärjää se joka jaksaa harjoitella eniten. On harjoiteltava oikein, ei liikaa eikä liian vähän. Jos haluaa pärjätä, pitää ymmärtää urheilutiedettä ja on osattava tulkita omia tuntemuksia. Siinä tarvitaan oppineisuutta eri tavalla kuin joskus ennen talvisotaa.

VÄLISOITTO

Matti: Yksi mielenkiintoinen ajatus. Jospa kysymys onkin paljon yksinkertaisemmasta asiasta, maantieteellisestä etäisyydestä. Selitän vähän tarkemmin. Miksi Eurooppa pärjää esimerkiksi jalkapallossa? Siksi, että etäisyydet ovat lyhyitä. Euroopassa on paljon kansakuntia pienellä alueella. Ihmiset kulkevat, ideat ja käytännöt leviävät nopeammin.

Mika: Tässä on kyse yleisemmästä asiasta eli ns. agglomeraatiovaikutuksesta. Lyhyet etäisyydet ja tiivis kanssakäyminen ei tyhmenä vaan viisastuttaa

Matti: Pudotellaan vähän nimiä. Jalkapallossa huippuvalmentajat Arsene Wenger ja Pep Guardiola lainasivat monilta ja fuusioivat ideat uudeksi paketiksi. Guardiola omaksui ideoita italialaiselta Arrigo Sacchilta, hollantilaiselta Johan Cruyffilta, italialaiselta Fabio Capelloilta ja chileläiseltä Marcelo Bielsalta. Saksalaiset rakensivat oman jalkapallonsa uudelleen 2000-luvun alussa lainaamalla syöttöpelin hollantilaisilta ja espanjalaisilta ja rekrytointipolitiikan (vähemmistöt) ranskalaisilta.

Mika: Kulttuurisella omimisella voidaan siis saavuttaa jalkapallomenestystä!

Matti: Ja ideat todella kiertävät. Jalkapallohan on todella muuttunut matkan varrella tosin paljon. Katselin kerran televisiosta pätkää vuoden 1984 jalkapallon EM-kisoista, ja oli suorastaan koomista miten hidasta ja staattista peli oli. Pelaajien roolit olivat jäykempiä ja puolustaja törötti perälinjoilla ihan eri tavalla kuin nykyisin.

Mika: Ja pelishortsit olivat tosi kireitä, olet lähettänyt niistä pari hauskaa kuvaa!

Matti: Siis: Roolit muuttuvat, peli nopeutuu. Moderni futiksessa kaikki ovat omalla tavallaan syötteleviä keskikenttäpelaajia.

Mika: Olihan se aikamoinen muutos kun peli meni sellaiseksi että oli ihan tavallista että laitapakki saattoi olla paitsiossa.

Matti: Ideoiden siirto ainakin joukkueurheilussa näyttäisi toimivan. Onko kilpailukyvyssä sama juttu, siis kyse siitä, että tunnistaa jossain idean, omaksuu sen nopeasti ja siirtää eteenpäin? ”Seiso jättiläisen hartioilla”, kuten Bengt Holmström joskus sanoi. Onko Suomi tässä hommassa hidas, toisin sanoen meidän mielestä kaikki on keksittävä itse?

Mika: Jos kaikki pitää keksiä itse, käy kuin Albanialle aikanaan. Maailmalle kannattaa lähteä vaikka sinne olisi matkaakin.

Matti: Jatketaan jalkapallovertausta. Paljon on puhuttu siitä, pitäisikö esimerkiksi palloilusarjojen olla avoimia ulkomaisille pelaajille, vai pilaavatko ulkomaiset pelurit kotimaisten mahdollisuudet kehittyä. (Palataan vähän tuohon alun omistajuusjuttuun.) Siis: hyvä vai huono idea?

Mika: Hyvä, ilman muuta. Kilpailu, markkinoille tulo ja sieltä poisjoutuminen on keskeistä markkinoiden toimivuudelle. Sieltä tulee painetta innovatiivisuudelle ja itsensä jatkuvalla kehittämiselle, mikä vie kehitystä eteenpäin. Suljettu talous ei pärjää avoimelle taloudelle, sen todistaa taloushistoria.

Matti: Siinä on pätevää teoriaa jalkapallon menestyksestä. Mutta päätin vielä soittaa todelliselle ammattireiskalle, joka tietää futiksen taloustieteestä kaiken (*reality check*). Hän on tietysti meidän vanha ystävämme, Aki Riihilahti. Entinen ammattifutari, HJK:n toimitusjohtaja, Euroopan ammattilaisseurojen liiton hallituksen jäsen ja seitsenkertainen Vuoden korsolainen.

Mika: Mehän jututettiin Akiä kerran aikaisemmin. Silloin aiheena olivat rangaistuspotkut ja peliteoria.

Matti: Akilla oli hyvin selkeä näkemys siitä, että jalkapallobisneksessä menestyjät on valittu eikä tilanne tule muuttumaan.

Mika: Ja syy on?

Matti: Syy on televisio. Valtavista televisiotuotoista ylivoimainen valtaosa menee viidelle suurimmalle sarjalle, siis Englantiin, Saksaan, Espanjaan, Italiaan ja Ranskaan. Kaikki muut saavat vain muruja. Ja näissä sarjoissa muutamit suurimmat seurat dominoivat. Isoimpien sarjojen isoimmat joukkueet ottavat rahalla ne pelaajat jotka haluavat. Muut sarjat räpistelevät perässä ja tätä ei muuta enää oikeastaan mikään, Aki sanoi.

Mika: Yritetty on ja joskus asetelmat voivat hetkeksi muuttua. Joku toimeton miljardööri voi nostaa hetkellisesti yhden seuran huipulle, mutta ilman todellista seurakulttuuria tulos ei ole pysyvää.

Matti: Joo, muistetaan dagestanilainen ihmeseura Anzhi Mahachkala, joka tuli kovalla kohinalla ja osti nipun maailmanluokan pelaajia. Rahaa paloi käsittämättömiä summia ja tuloksena täysi pannukakku. Nyt seura pelaa jossain kolmostasolla.

Mika: No Englannissa öljymiljardöörit olivat ilmeisesti taitavampia?

Matti: Joo, siellä tapahtui muutos, joka on nyt siis betonoitunut. Oligarkki Roman Abramovitsh sijoitti paljon ja ilmeisesti oikeaan aikaan, ja nosti Chelsen keskinkertaisesta yhdeksi suurista silloin kun uusjakoa tehtiin. Tai sheikki Mansour ja Manchester City. Ja nyt kuulemma kiinalaiset ostelevat seuroja Euroopassa (Inter Milan Italiassa).

Mika: Mutta vielä tapahtuu kauniita ihmeitä. Leicester voitti valioliigan sensaatiomaisesti kaudella 2015-2016. Ilman miljardööriä, vastoin kaikkia vedonlyöntikertoimia. Katsoin äsken Ylen teksti-TV:stä että se on nytkin sarjassa kolmantena!

Matti: Kaunis illuusio pikkuseurasta, jolla meitä romantikkoja puijataan.

Mika: Joo, katsomoon mahtuu reilu 32 tuhatta katsojaa. Tässä jalkapalloasiassa on muuten ihan merkittävä ulottuvuus, joka kiinnostaa kilpailuihmisiä kovasti. On kilpailupoliittisesti ihan kiinnostava asetelma, että laji on niin voimakkaasti riippuvainen televisiosta, ja sitten joissain tapauksissa yksi ja sama taho omistaa sekä laajoja tv-oikeuksia että suuren jalkapalloseuran. Kilpailukielellä kyse on vertikaalisesta integraatiosta.

Matti: Taidan ymmärtää.

VÄLISOITTO

Matti: Mutta sitten palataan siihen kiusallisimpaan kysymykseen, jota olemme siirrelleet edellämme. Norja, *Norge*. Jos olette sitä mieltä, että mitä väliä maastohiihdolla, niin kauheinta ilmastoa emme muuten vielä kertoneet. Kuinka monta Nobelia norjalaiset ovat voittaneet?

Mika: Lunttasin jo. Kolmetoista (Suomella viisi). Taloustieteessäkin norjalaisllia on kaksi palkintoa, suomalaisia yksi.

Matti: Masentavaa. Otetaan kaikki nämä selittävät tekijät jota esiteltiin, koko, vauraus, demokraattisuus, koulutus, etäisyys Euroopan keskipisteestä. Suomi ja Norja saavat jokseenkin samat pisteet kaikista näistä. Miksi norjalaiset siis menestyvät?

Mika: Joo, molemmat ovat vauraita ja hyvin demokraattisia. Väki on koulutettu ja Eurooppaan hiukan matkaa. Mutta olisiko tässä silti kyse valintaharhasta?

Matti: Siis siitä että itken niitä lajeja joissa Norja menestyy, mutta unohdan että jääkiekossa olemme parempi (vähän) ja futiksessa suunnilleen samaa tasoa?

Mika: Niin.

Matti: Palataas vielä siihen demokratia ja vauraus -juttuun. Äsken puhuttiin siitä, että demokratia aiheuttaa talouskasvua. Sehän Norjassa on kohdallaan.

Mika: Niin, kuten tiedetään, Norjalla on öljyä. Ja vesivoimaa. Mutta maailmassa on monia maita, joilla on paljon luonnonvaroja, mutta ovat kansakuntina köyhiä ja epädemokraattisia. Eli luonnonvarat eivät ole tae suuresta vauraudesta. Sanoisin että Norjalla on voittoa yhdistelmä: sekä Kalmarin Unionin instituutiot että luonnonvaroja.

Matti: Miksi öljy ei ole muuten laiskistanut norjalaisia? Vai antaako öljyriikkaus mniille paremmin aikaa vetää pertsaa Holmenkollenin metsässä?

Mika: Joo! Norja on kutakuinkin ainoa öljymaa, jossa demokratia on voimissaan. Näyttää todella siltä että luonnonrikkauksilla, niin kuin öljyllä, on se kirous että se vaurioittaa demokraattisia instituutioita ja sitä kautta talouskasvua ja urheilumenestystä.

Matti: Toisin sanoen Norja oli onnekas kun sen instituutiot olivat ehtineet vakiintua ennen kuin se löysi öljyä.

Mika: Kun katsotaan pitkää aikaväliä, vuodesta 1860 lähtien, nähdään, että Norja on ollut aikanaan erittäin köyhä maa. Pohjoismaiden välillä tapahtui erojen konvergenssia (**Matti:** *suomeksi erojen supistumista*), joka huipentui vuonna 1990. Silloin nämä neljä maata olivat elintasoltaan aivan samassa nipussa. Sen jälkeen Norja lähti irtiottoon. Ja jonkin verran myöhemmin Suomi alkoi pudota joukosta.

Matti: Vähän niin kuin Kläbo nykäisi Burgstallin ylämäessä. OK. Tämä on kiinnostavaa. Norja vetää kaulaa muihin myös BKT-kilpailussa. Seuraajasi Henna Mikkonen laittoi kiinnostavan twiitin, jossa näkyy että Norja jää selvästi Suomen jälkeen, kun mittarina käytetään T&K-menojen suhdetta BKT:hen. Nyt se on Norjassa vähän yli 2 prosenttia BKT:stä (nousussa) ja Suomessa noin 2,75 prosenttia. Saako Norja siis enemmän irti tuotekehityspanostuksista?

Mika: Tutkiskelin Sakari Lähdemäen tuoretta väitöskirjaa jonka vastaväittäjänä olin Turussa. Siinä oli kiinnostava kuvio, jossa tarkasteltiin T&K:n ja elintason yhteyttä. Aluksi yhteys on positiivinen ja sangen lineaarinen: korkea T&K-panostus ja elintaso käyvät ylöspäin käsi kädessä.

Matti: *Aluksi?* Mutta sitten tapahtuu jotain?

Mika: Tapahtuu joo, se yhteys näyttää taittuvan jossain siinä kahden prosentin jälkeen. Tosin tämä on vaan tällainen kuvailevasta analyysistä syntyvä havainto.

Matti: Kaksi prosenttia BKT:stä? Siis koko lailla siinä kohdassa missä Norja nyt on? Mitä siinä tapahtuu? Ja looginen jatkokysymys: tuhlaammeko rahaa jos meidän T&K-panostus on sen 2,75 %. Ja samaan aikaan vaaditaan vasemmalta ja oikealta lisää TK-rahaa..

Mika: Tämä kahden prosentin havainto on tosi kiinnostava ja tärkeä -- varsinkin kun mietitään osuuden nostamista 4 prosenttiin. Tarvittaisiin lisää tutkimusta siitä mitä siinä tarkalleen tapahtuu. Ja miten koulutuksen määrät ja koulutusalat vaikuttavat t&k-panostusten vaikuttavuuteen.

VÄLISOITTO / LOPPUKEVENNYS

Matti: Ja lopuksi vielä kovasti odotettu ja toivottu Matin ja Mikan kirjanurkka. Tänään olemme iloisella asialla.

Mika: Ja mikäs olisi iloisempi asia kuin taloustiede, paitsi ehkä runous.

Matti: Eikä ole väliä loppusoinnuilla. Tänään jaamme runoilija Ursula Koistisen nimeä kantavan palkinnon tekijälle, joka on urauurtavalla tavalla yhdistänyt taloustiedettä ja runoutta. Tuloksena on viiltävä fresko aikamme kipupisteistä.

Mika: Ja palkinto myönnetään... (VAIKENEE DRAMAATTISESTI)

Matti: No, lopeta nyt toi lypsäminen.

Mika: Palkinto myönnetään... taloustieteilijä, toimittaja Heikki Pursiaiselle Suomen ensimmäisestä tweet-runouden kokoelmasta, joka on ollut luettavissa interneetterissä viime vuoden lopulta lähtien.

Matti: Beat-runouden on korvannut tweet-runous. Mutta tämä on pysäyttävää tavaraa kuin poliisin piikkimatto, kerta kaikkiaan. Osoite on @pursiain

Mika: Palkintoraati kiittää erityisesti Pursiaisen monipuolisuutta ja tulkinnan rikkautta.

Matti: Hän satirisoi taitavasti – ehkä – poliitikkoja, ehkä virkamiehiä, tai sitten asiasta riehuvaa some-kommentaattoria tai jopa meitä sivullisia, jotka odotamme malttamattomina kuka menettää tasapainonsa. Emme tiedä, emmekä tulkitse pidemmälle ettemme tee itseämme naurunalaiseksi...

Mika: ... enempää kuin on tarpeen. Otetaanko pari näytettä?

Matti: Totta kai.

*meidän on otettava määrätietoisia askeleita kohti tulevaisuuden
hyvinvointiyhteiskuntaa jossa kukaan ei ole nettoveronmaksaja*

*onko isännöintikartelli kapitalismin viimeinen kriisi en ole varma mutta ostan
kultaa*

*yritin antaa velat itselleni anteeksi et uskonut kun sanoin paradigman
muuttuneen*

*minut on taas äänestetty suomen seksikkäimmäksi mieheksi kunhan tuloksiin
sovelletaan itse kehittämiäni korjauskertoimia*

Matti: Huikeaa! Tämä iskee pieneen ihmiseen kuin opposition leikkauslista.

Mika: Pursiainen on kohonnut ekonolyriikan Pentti Saarikoskeksi. Palkinnoksi Matin ja Mikan kirjanurkka lahjoittaa runoilija Pursiaiselle villapipon ja kynänteroittimen.

Matti: Kyllä! Se nykyinen pipo on telkkarissa kamala ja kynä on pidettävä kunnossa. Toivotamme kahmaloittain onnea voittajalle.

Mika: Etähalauksia Heikille!

MUSIIKKI SISÄÄN; FADE OUT

Mika: Sanoit sä kohmeloittain onnea? Ei niin voi sanoa.

Matti: Ei kun kahmaloittain. ”Kahmalo” on maljamaisesti vierekkäin asetetut kämmenet. Kato tällä lailla, vähän niinku rukoilisit tai pyytäisit valtioneutua.

Kirjallisuutta:

Acemoglu, D., Naidu, S., Restrepo, P., & Robinson, J. A. (2019). Democracy does cause growth. *Journal of Political Economy*, 127(1), 47-100.

Marko Terviö, Transfer Fee Regulations and Player Development, *Journal of the European Economic Association*, Volume 4, Issue 5, 1 September 2006, Pages 957–987,

<https://doi.org/10.1162/JEEA.2006.4.5.957> <https://academic.oup.com/jeea/article-abstract/4/5/957/2280975>

[Do Democracies Win Their Wars?](#)

Simon Kuper, Stefan Szymanski: *Soccernomics*. Uusittu laitos, 2018.

[Business Finland onnistui koronavuonna vauhdittamaan yritysten uudistumista ja vientiä](#)